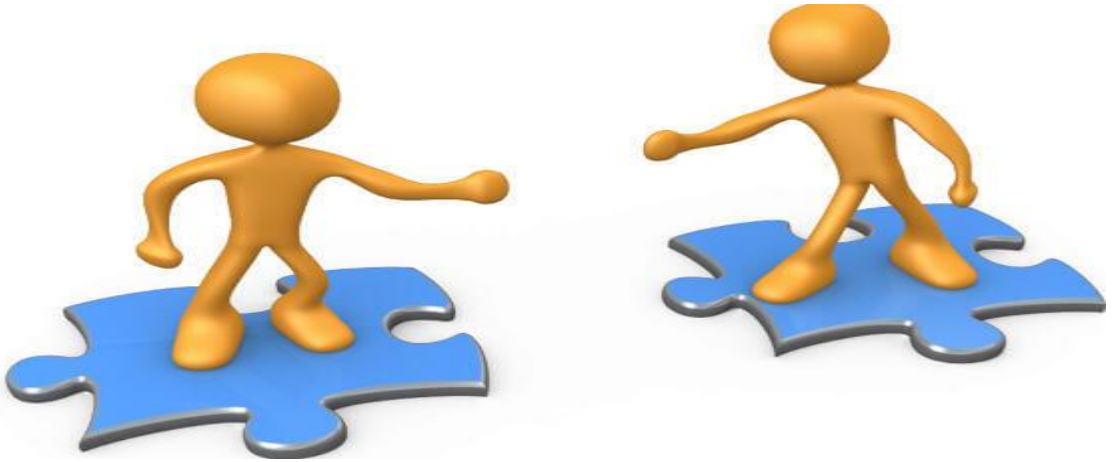

Rehberlik Servisi Çalışma Alanları

Rehberlik, bireyin en verimli şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri, yorumları, planları yapmasına ve kararlar vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır. Eğitim süreci içinde rehberlik hizmetleri, öğrencinin gelişmesine ve uyumuna yardım etmeye yöneliktir.

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİ

1- REHBERLİK NEDİR?

Rehberlik, bireyin en verimli şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri, yorumları, planları yapmasına ve kararlar vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır. Eğitim süreci içinde rehberlik hizmetleri, öğrencinin gelişmesine ve uyumuna yardım etmeye yöneliktir.

- Ø **Rehberlik bir süreçtir: Rehberlik bir anda olup biten bir iş değildir.**
- Ø **Rehberlik bireye yardım etme işidir: Rehberlik yardımı psikolojik bir yardımdır.**
- Ø **Rehberlik yardımı bireye dönüktür: Rehberlik hizmetlerinin merkezinde birey vardır. Okul ortamında rehberliğin ilgilendiği birey, öğrencidir.**
- Ø **Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır: ”Rehberlik çalışmaları bilimseldir.” Rehberlik yardımının dayandığı bilimsel ilkeler ve yöntemler vardır.**

Ø Rehberliğin nihai amacı, bireyin kendisini gerçekleştirmesine yardım etmektir: "Kendini gerçekleştirme" psikolojik danışma ve rehberlik yardımlarının bütün boyutlarını içine alan bir kavramdır. Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözebilmesi, gerçekçi kararlar alarak kendine en uygun seçimler yapabilmesi, kendi kapasitesini en uygun bir düzeyde geliştirebilmesi, çevresiyle dengeli ve sağlıklı bir uyum sağlayabilmesi gibi psikolojik danışma ve rehberlik yardımının temelini oluşturan ve bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini geliştiren belirgin konulardır.

2. REHBERLİK HİZMET ALANLARI

Bir okuldaki rehberlik çalışmaları; okulun amaçları, imkanları ve ihtiyaçlarının gerek duyduğu alanlarda yoğunlaşabilir. Ancak, rehberlik çalışmalarının bütünlüğü açısından her okulda şu alanlarda rehberlik hizmetleri düzenlenmekte ve yürütülmektedir.

- 1- Oryantasyon Hizmetleri
- 2- Bireyi Tanıma Hizmetleri
- 3- Psikolojik Danışma Hizmetleri
- 4- Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

5- Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri

6- İzleme ve Değerlendirme Hizmetleri

7-Müşavirlik-Konsültasyon Hizmetleri

Öğrencilerin yaşlarına göre gelişimsel özellikleri ve ihtiyaçları da farklı olacağı için her öğrenci için aynı rehberlik yöntem ve teknikleri uygulanamaz. Bu nedenle rehberlik çalışmaları ve yöntemlerini öğrencilerin buldukları sınıflara göre düzenlemek daha sağlıklı olacaktır.

1 - Oryantasyon Hizmetleri

Öğrencilere, okulu ve yakın çevreyi tanıtmak amacıyla yapılan çalışmalardır. Okulu ve yakın çevreyi tanıma ve çevreden yararlanma yollarını bilme öğrencilerin başarısını geniş ölçüde etkilemekte ve artırmaktadır. Tüm öğretim kademelerinde gerçekleştirilebilir.

Oryantasyon sürecinde yapılabilecek çalışmalar:

- ü Okulun kısa bir tarihçesi ile tanıtılması (kuruluşu, amacı vs.)
- ü Okulun bina ve diğer fiziksel olanakları ile tanıtılması (sınıflar, kütüphane, spor salonu, laboratuvar, bahçe vs.)
- ü Okulun personelinin tanıtılması
- ü Okulun bulunduğu yakın çevrenin ve çevredeki imkanların tanıtılması (barınma, yemek, eğlence, haberleşme, ulaşım, sağlık vs.)
- ü Okulda uygulanan eğitim programının tanıtılması (dersler, kurslar, bölümler vs.)
- ü Program dışı eğitsel, sosyal ve kültürel etkinliklerin tanıtılması (kulüpler, dernekler, okul gazetesi, okullar arası etkinlikler vs.)
- ü Okuldaki rehberlik hizmetlerinin ve diğer öğrenci kişilik hizmetlerinin tanıtılması (rehberlik uygulamaları, kayıt-kabul, burs-yatılılık vs.)
- ü Okulda uygulanan kuralların tanıtılması (kurallar, yönetmelik, ceza-ödül işlemleri, sınıf geçme vs.)

2 - Bireyi Tanıma Hizmetleri

Öğrencileri iyice tanımadan onlara etkili bir rehberlik yapmak mümkün değildir. Buna göre objektif ve güvenilir tanıma teknikleri ve tanıma yöntemlerinden yararlanılmaktadır.

Öğrencilerin çeşitli yönlerin tanınması ve onların temel gereksinimlerinin ortaya çıkarılması gerekir. Öğrencilerin tanınmasında; öğrencinin kimliği, kişilik özellikleri, ailesi ve çevresi, sağlık durumu ve fiziksel gelişimi, akademik başarı durumu, ilgi ve yetenekleri, geleceğe ait planları vb. ayrı ayrı tanıma konusu olarak ele alınmaktadır. Tanıma çalışmalarında, bu amaçla hazırlanmış testler ve test dışı teknikler kullanılmakta ve bunlardan elde edilen bilgiler bir arada değerlendirilerek varılan sonuçlar rehberlik dosyalarına işlenmektedir.

2.1. Testler: Başarı testleri ve psikolojik testler (yetenek ve kişilik testleri)

2.2. Test Dışı Teknikler: Anket, gözlem, görüşme, problem tarama listesi, sosyometri, kimdir bu, istek listesi, eksik cümle tamamlama, otobiyografi vb. teknikler.

3- Psikolojik Danışma Hizmetleri

Psikolojik danışma, bireyin gelişme, uyum, karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle kurulan psikolojik yardım ilişkisidir. Yardım alan kişiye “danışan”, yardımı verene de “psikolojik danışman” denir. Psikolojik danışma hizmetlerinin birebir ilişki içerisinde sunulması bireysel psikolojik danışma, iki ya da daha çok kişiye sunulması grupla psikolojik danışma olarak adlandırılmaktadır.

Okullarda psikolojik danışma hizmeti verilebilecek problem alanları şunlardır:

- Ø Sosyal sorunlar (arkadaşlık ilişkileri, bir gruba ait olamama, grup içerisinde kabul görmeme veya sorumluluk alma vb.)
- Ø Duygusal sorunlar (kendine güvensizlik, düşük benlik algısı, saldırganlık ve utangaçlık vb.)
- Ø Eğitsel sorunlar (başarı ve başarısızlık durumları, başarıyı etkileyen etkenler vb.)
- Ø Gelecek ile ilgili sorunlar (gelecek kaygısı, gelecekte ne olacağını bilememe, karar verme ve seçim yapma zorluğu vb.)
- Ø Okul ve öğretmenle ilgili sorunlar (öğretmen-öğrenci iletişimsizliği, okul kurallarına uyum sağlayamama vb.)
- Ø Aile sorunları vb.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, öğrencilerin ve onların sorunlarını tanımak amacıyla uygulanan test, teknik ve envanterler sonucunda karşılaşılan vakalar, sınıf öğretmenleri ve veliler tarafından öğrencilerin yönlendirilmesi ya da öğrencinin gönüllü olarak danışmaya gelmesi vb. şekilde gerçekleştirilebilmektedir.

4- Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Öğrencinin ihtiyaç duyduğu her türlü bilgiyi onun yararlanmasına sunmak için yapılan çalışmalardır. 3 temel alanda ele alınabilir:

Eğitsel bilgiler; öğrencinin öğrenim yaşamı boyunca ihtiyaç duyabileceği okul içi eğitsel etkinlikler, program ve derslerin içerikleri, okul kuralları, okulda ve okul çevresinde yararlanabileceği eğitsel olanaklar, verimli çalışma ve başarılı olma yolları ve üst eğitim kurumları hakkındaki bilgilerdir.

Mesleki bilgiler; öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun mesleki yönelimde bulunabilmeleri amacıyla meslekleri tanıtıcı bilgilerdir.

Kişisel-sosyal bilgiler; öğrencilerin kişisel gelişim ve uyumunu desteklemeyi amaçlayan bedensel, zihinsel, psikososyal gelişim ve kişiler arası ilişkilerle ilgili bilgilerdir.

Bu bilgiler, belli kurum ve kuruluşlardan edinilen dökümanlar, kitle iletişim araçları (internet, tv, gazete vs.), gezi ve ziyaretler, yönetmelik genelge gibi resmi evraklar vb. yollarla edinilebilir. Toplanan bilgilerin sunulmasında şu yollara başvurulabilir:

- Ø Bireysel ve grupta psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri
- Ø Okula ait gazete, dergi, ilan panosu, internet ağı vb.
- Ø Tanıtım günleri, gezi ve ziyaretler
- Ø Toplanan bilgi ve materyallerin sınıf ya da okul genelinde sergilenmesi
- Ø Görsel ve işitsel malzemelerin (film, cd vb) gösteriminin yapılması

5- Yönelme ve Yerleştirme Hizmetleri

Öğrencinin ilgi ve yetenek, ihtiyaçları doğrultusunda okul-içi programlar, üst eğitim kurumları, iş ve mesleklere yönelmesi ve yerleşmesi için gerekli olan yardım çalışmalarını kapsar. Yönelme süreci, öğrenci hakkında anasınıfından başlayarak tüm öğrenimi boyunca yapılacak gözlem ve değerlendirmelere göre yapılır.

Yönelme yapılırken aşağıdaki ölçütler dikkate alınmalıdır:

- Öğrencinin yetenek ve başarı durumu
- Öğrencinin kişisel nitelikleri
- Öğrencinin kişisel uğraşları, ilgi alanı ve tercihleri
- Öğrencinin isteği ile işin/programın nitelikleri
- Ailenin görüşü
- Programa, işe girme ve devam edebilme koşulları
- Ülkenin ilgili alan, iş ve mesleğe yönelik gereksinimi ve geleceğe dönük projeksiyonlar
 - Öğretmenlerinin öğrenci hakkındaki genel değerlendirme sonuçları

Bu hizmeti yerine getirebilmek için şu yöntemler uygulanabilir:

- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini belirlemek uygulanan ilgi-yetenek-mesleki eğilim ölçeklerinin sonuçlarını değerlendirilmesi ve öğrencilere bildirilmesi.
- Üst öğretim kurumları sınavları hakkında öğrencilere bilgi verilmesi,
- Meslekler, iş, meslek seçimleri ve üst öğretim kurumları hakkında öğrencilere bilgi verilmesi,
- Çevrede iş imkanlarının araştırılması, bu iş yerlerinde çalışanların geçim şartları ve iş ortamları hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi,
- Üst öğretim kurumlarının programlarının tanıtılması amacıyla bulunulan yeri şartlarına göre bilgi sahibi uzmanların okula davet edilerek öğrencilerin bilgilendirilmesi,
- Sınavlara hazırlanmada dikkat edilecek hususlar hakkında açıklamalar yapılması,
- İlkokuldan sonra gidilecek üst öğretim kurumlarına geziler düzenlenerek okulların tanıtılması

6- İzleme ve Değerlendirme Hizmetleri

İzleme ve değerlendirme çalışmaları, okulda yürütülen rehberlik hizmetlerinin etkisini belirlemeye çalışır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin çeşitli okul içi programlara,

eğitsel kolve sosyal etkinliklere başka okullara, geçici işlere, okulu bitirerek sürekli iş ve mesleklere yerleştirilen öğrenciler ile psikolojik yardım alan öğrencilerin buldukları ortamlarda uyum ve gelişim durumları hakkında sürekli bilgi edinmek için yapılan çalışmaları, okulu terk edenleri de içerir.

İzleme ve değerlendirme hizmetlerine yönelik çalışmalardan bazıları şunlardır:

- v Yönelme ve yerleştirme hizmetlerinin sonuçlarının izlenmesi
- v Öğrencinin okula uyum düzeyinin düzenlenmesi
- v Mezun öğrencilerin gittikleri üst eğitim kurumları ve bu kurumlardaki başarıları
- v Okulu bitirmeden ayrılanların hangi işlerde çalıştıkları, işe girişten sonra karşılaştıkları sorunlar
- v Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile öğrencilerde meydana gelen davranış değişmelerinin belirlenmesi
- v Bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmetlerinin karşılaştırmalı olarak etkililiğinin ortaya konulması
- v Sınıf içi rehberlik çalışmalarının değerlendirilmesi
- v Öğrencilerle rehberlik servisi arasındaki ilişkilerin incelenmesi
- v Öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin araştırılması
- v Yönetici ve öğretmenlerin rehberlik ile ilgili görev anlayışlarının ortaya konulması
 - v Rehberlik hizmetlerinde yetersizlikler ve bu yetersizliklerin kaynaklarının araştırılması

7- Müşavirlik-Konsültasyon Hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberlikte müşavirlik hizmetlerinin amacı, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin daha yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını ve böylece okuldaki çalışmalarda bu anlayışın esas alınmasını ve tüm olanakların bu anlayışa uygun bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Konsültasyon hizmetleri öğretmen ve yöneticiler dışında ayrıca öğrenci velilerini de kapsamaktadır. Buna göre doğrudan doğruya öğrencilere dönük olmayan, ancak öğrencilere verilen rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaya yardım eden hizmetlerdir.

- Öğretmenlere yönelik konsültasyon çalışmalarından bazıları şunlardır:

- v Sınıfların öğrenme ve psikolojik sağlığa daha uygun ortamlar haline getirilmesi için olumlu sınıf yönetimi becerilerinin öğretmene kazandırılması
- v Öğretmenlerden beklenen sınıf içi rehberlik uygulamalarının eksiksiz yapılabilmesi için öğretmenlerle işbirliği yapılması
- v Öğrencilerini daha çok tanımak isteyen bu amaçla bazı psikolojik danışma ve rehberlik araçları geliştirip uygulamak isteyen öğretmenlerle yardımlaşma.
- v Öğrenme ve çalışma güçlükleri, özel ihtiyaçları ve problemleri olan öğrencilerini tanımak ve bunlara yardım etmek isteyen öğretmenlerle işbirliği yapma.
- v Okulda düzenlenecek çeşitli toplantılarda okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verme ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklama vb..

- Ailelere yönelik konsültasyon çalışmalarından bazıları şunlardır:

- v Öğrenci için etkili olabilecek okul-aile işbirliğinin oluşturulması
- v Öğrencilere okulda kazandırılması hedeflenen davranışların evde desteklenmesini sağlama
- v Evde öğrenciyi olumsuz etkileyen koşulları olumluya dönüştürme
- v Öğrencinin bulunduğu gelişim düzeyine uygun davranışları anlama ve yönlendirme
- v Ebeveyn-çocuk arasındaki iletişim becerilerinin geliştirme
- v Öğrencinin okula ve öğretmenlerine karşı olumlu tutumlar benimsemesinde yardımcı olma vb..

- Yöneticilere yönelik konsültasyon çalışmalarından bazıları şunlardır:

- v Okulda düzenlenecek çeşitli toplantılarda okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verme ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklama vb..
- v Okuldaki tüm olanakların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine daha uygun olarak kullanılmasında okul müdürü ve diğer yöneticilerle işbirliği yapma
- v Psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili dökümanları hazırlama ve paylaşma vb..

Sonuç olarak; Etkili bir ğretim ile etkili bir rehberlik programı birbirini destekler. Her iki etkinlik de öğrencinin gelişimine yönelik olarak birbirini tamamlar. Yani, ğrencinin ğretim etkinliklerinden etkili bir biçimde yararlanabilmesi için rehberlik hizmetleri mutlaka gereklidir.

Kaynak: Aydın, Betül. (2007). Rehberlik. Ankara: Pegem A Yayıncılık.